

Sygn. VPa 125/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 września 2013 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Mariola Mastalerz (spr.)

Sędziowie: SSO Paweł Hochman, SSR del. Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant: sekr.sądowy Anna Fijołek

po rozpoznaniu w dniu 17 września 2013 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa M. G.

przeciwko (...) w R.

o odszkodowanie

na skutek apelacji pozwanego (...) w R.

od wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie IV Wydziału Pracy

z dnia 28 stycznia 2011r.

sygn. IV P 302/10

I. z apelacji pozwanego:

- 1. zmienia zaskarżony wyrok w punktach „1”, „2”, „4” i „5” i oddala powództwo oraz nie obciąża powoda M. G. kosztami zastępstwa procesowego;*
- 2. nie obciąża powoda M. G. kosztami postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.*

II. z zażalenia powoda :

oddala zażalenie.

Sygn. akt V Pa 125/12

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 25 czerwca 2010 pełnomocnik powoda M. G. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. Oddział Kopalnia (...)

w R. odszkodowania w wysokości 4.697,29 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia powództwa, w tym kwoty 4.020 złotych z tytułu zaniżenia przez pracodawcę ilości należnych akcji pozwanej kopalni oraz kwoty 677,29

złotych netto z tytułu odszkodowania za dywidendę w zakresie zaniżonej ilości akcji. Powód wnosił także o zasądzenie kosztów procesu.

Pełnomocnik pozwanego w odpowiedzi na pozew uznał powództwo w całości i wnosił o nieobciążanie pozwanego kosztami zastępstwa procesowego.

Na rozprawie w dniu 28 września 2010 roku pełnomocnik pozwanego cofnął uznanie powództwa.

W piśmie z dnia 20 października 2010 roku pełnomocnik powoda rozszerzył powództwo wnosząc o zasądzenie odszkodowania z tytułu zaniżenia ilości akcji w kwocie 8.786,97 złotych.

Na rozprawie w dniu 16 listopada 2010 roku pełnomocnik powoda rozszerzył powództwo do kwoty 16.000 złotych za akcje i 1.266,97 złotych z tytułu zaniżonej dywidendy.

W piśmie z dnia 30 listopada 2010 roku pełnomocnik powoda cofnął powództwo w zakresie przewyższającym kwotę 16.611,37 złotych.

Sąd Rejonowy – Sąd Pracy w Bełchatowie wyrokiem z dnia 28 stycznia 2011 roku, wydanym w sprawie IV P 302/10 uwzględnił w części powództwo

i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 16.466,40 złotych

z ustawowymi odsetkami od kwoty 4.698 złotych od dnia 16 listopada 2010 roku do dnia zapłaty oraz od kwoty 11.790 złotych od dnia 11 lutego 2011 roku do dnia zapłaty i oddalił powództwo w części powyżej kwoty 16.488,40 złotych do kwoty 16.611,37 złotych oraz umorzył postępowanie powyżej kwoty 16.611,37 zł. Sąd Rejonowy zasądził kwotę 450 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego i nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Bełchatowie kwotę 821 złotych tytułem nieuiszczonego wpisu sądowego.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód M. G. pracuje u pozwanego na stanowisku elektromontera od 1987 roku.

W dniu 11 marca 2005 roku powód zawarł ze Skarbem Państwa umowę nieodpłatnego nabycia akcji.

W dniu 15 lutego 2007 roku powód podpisał porozumienie z pracodawcą mocą którego oświadczył, że nie będzie dochodzić jakichkolwiek roszczeń związanych z uprawnieniami pracowniczymi do realizowania prawa nieodpłatnego nabycia akcji (...) SA.

W dniu 15 kwietnia 2008 roku Komisja Weryfikacyjna rozpatrzyła wniosek powoda i uznała, że powód w okresie zatrudnienia pracował na stanowiskach w okresie od:

- 1 lipca 1987 roku do 30 czerwca 1991 roku jako elektromonter poz. Urządzeń,
- 1 lipca 1991 roku do 25 września 1991 roku jako elektromonter rozdzielni i sieci elektr.,
- 13 października 1991 roku do 3 października 1993 roku jako elektromonter rozdzielni i sieci elektr.,
- 23 października 1993 roku do 16 listopada 1996 roku jako elektromonter rozdzielni i sieci elektr.,
- 17 listopada 2006 roku do 14 stycznia 2007 roku jako elektromonter maszyn i urządzeń górniczych w przodku.

W dniu 3 grudnia 1998 roku został dokonany akt komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego Kopalni (...) w R. w spółkę akcyjną Skarbu Państwa. Na mocy aktu komercjalizacji (§ 9) uprawnionym pracownikom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia do 15% akcji Spółki należącej do Skarbu Państwa na zasadach określonych w ustawie o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych i rozporządzeniu Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych (Dz. U. Nr 33, poz. 200).

Postanowieniem z dnia 22 grudnia 1998 roku Sąd Rejonowy w Piotrkowie Tryb. wpisał do rejestru handlowego Kopalnię (...) S.A. w R..

W dniu 8 lutego 1999 roku została zawarta pomiędzy Skarbem Państwa a Kopalnią (...) S.A. w R. umowa zlecenia nr (...) na wykonanie czynności technicznych związanych z nieodpłatnym udostępnieniem akcji uprawnionym pracownikom, w której Spółka zobowiązała się między innymi do przyjęcia oświadczeń uprawnionych pracowników w terminie do 22 czerwca 1999 roku, sporządzenia ostatecznej listy uprawnionych i powiadomienia Ministra o ich liczbie oraz przyjmowania i rozpatrywania reklamacji dotyczących pominięcia uprawnionego na liście lub sprostowania danych dotyczących okresu zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym.

W pozwanym zakładzie pracy obowiązuje Zakładowy Układ Zbiorowy (...)z dnia 1 września 1992 roku. Pozwana Spółka nie kwalifikowała stanowiska pracy, na którym zatrudniony był powód, do stanowisk pracy, na których praca zaliczana była w wymiarze półtorakrotnym. Protokołem Dodatkowym Nr (...)z dnia 27 października 2006 roku zmieniono obowiązujący w (...)B.Zakładowy Układ Zbiorowy, m.in. w zakresie określania stanowisk i kategorii zaszeregowania pracowników kopalni zatrudnionych na stanowiskach robotniczych i nierobotniczych. Według nowej regulacji wewnętrznej powód wykonywał pracę górniczą w wymiarze półtorakrotnym w rozumieniu przepisów Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty z dnia 23 grudnia 1994 roku (Dz. U. z 1995r. Nr 2, poz. 8).

Z dokonanej w dniu 16 listopada 2006 roku przez strony układu zbiorowego (stronę związkową i pracodawcę) wykładni postanowień zawartych w protokole dodatkowym nr (...) do (...)B.z dnia 1.09.1992 r. wynika, że wołą stron przy podpisywaniu protokołu z uwagi na upływ terminów do składania reklamacji co do okresu zatrudnienia w Spółce, nie było stwarzanie podstaw do weryfikowania uprawnień pracowników do zrealizowanego prawa do nieodpłatnego nabycia akcji (...) SA.

Przy uwzględnieniu przelicznika 1,5 staż pracy do akcji wynosi ponad 24 lata. Takie przeliczenie stażu uprawniało powoda do 1903 sztuk akcji.

Uchwała Walnego Zgromadzenia z dnia października 2010 roku określiła, że kwota 238.160.000 złotych została przeznaczona na wypłatę dywidendy.

W 2008 roku Kopalnia po raz pierwszy wypłaciła dywidendę w wysokości po 2,08 zł brutto to jest 1,68 zł netto za akcję.

W dniu 1 września 2010 roku została zarejestrowana spółka (...) S.A. połączenia (...) S.A. do Spółki (...) S.A. W 2010 roku akcje Kopalni (...) S.A. w R. uległy konwersji na akcje (...) S.A. Po konwersji akcji (...) B. na akcje (...) powód otrzymał 1903 miałby 1703 sztuki.

Na dzień orzekania wartość akcji (...) na rynku notowań wyniosła 22,82 złote za akcję.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo zasługuje na częściowe uwzględnienie na podstawie art. 471 kc w związku z art. 300 kp, natomiast w pozostałej części podlega oddaleniu..

Sąd Rejonowy wskazał, że uprawnienia pracowników komercjalizowanego przedsiębiorstwa do nieodpłatnego i nabycia akcji wynikają z art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 roku o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (tekst jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 171 poz. 1397 ze zm.). Z przepisu tego wynika, że uprawnionym pracownikom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3. Natomiast zbycie akcji odbywa się w grupach wyodrębnionych ze względu na okresy zatrudnienia uprawnionych pracowników w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym i spółce powstałej w wyniku komercjalizacji (art. 36 ust. 4). Uprawnieni pracownicy mogli skorzystać z prawa do nabycia akcji nieodpłatnie, o ile w ciągu sześciu miesięcy od

dnia wpisania spółki do rejestru złożą pisemne oświadczenie o zamiarze nabycia akcji. Nie złożenie oświadczenia w powyższym terminie powodowało utratę prawa do nieodpłatnego nabycia akcji (art. 38 ust. 1 ustawy).

Dalej podniósł, że zasady podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalenie liczby akcji przypadających na każdą z tych grup, tryb nabywania akcji przez uprawnionych pracowników zawarte zostało w wydanym z upoważnienia ww. ustawy rozporządzeniu Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 33, poz. 200). Na podstawie tego rozporządzenia uprawnieni pracownicy nabywali akcje Skarbu Państwa w równej liczbie w ramach grupy wyodrębnionej ze względu za łączny okres zatrudnienia w komercjalizowanym przedsiębiorstwie państwowym i w spółce powstałej w wyniku komercjalizacji tego przedsiębiorstwa. Zaliczenie uprawnionych pracowników do określonej grupy następuje zaś na podstawie udokumentowanego okresu zatrudnienia, a do komercjalizowanego przedsiębiorstwa państwowego i do spółki powstałej w wyniku komercjalizacji należy obowiązek wydania zaświadczeń o okresie zatrudnienia, decydującym o zaliczeniu danego pracownika do odpowiedniej grupy osób uprawnionych pod względem liczby akcji (§ 2 ust. 2). Ustalenie okresu zatrudniania uprawnionych pracowników dokonywane było przy tym przy uwzględnieniu współczynników korygujących, stosowanych do wyliczenia okresów zatrudnienia do celów emerytalnych - § 2 ust. 3 ww. rozporządzenia, które zostało zastąpione rozporządzeniem z dnia 29 stycznia 2003 roku (Dz. U. Nr 35 poz. 303).

Przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury pracownikom zatrudnionym pod ziemią oraz w kopalniach siarki lub węgla brunatnego zalicza się w wymiarze półtorakrotnym okresy pracy na obszarze Państwa Polskiego w przodkach bezpośrednio przy urabianiu i ładowaniu urobku oraz przy innych pracach przodkowych, przy montażu, likwidacji transporcie obudów maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy pogłębieniu szybów i robotach szybowych, a to na podstawie art. 37 ust 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004r., Nr , poz. 353 ze zm.).

W ocenie Sądu Rejonowego odpowiedzialność za utratę przez uprawnionego pracownika prawa do akcji, będącą następstwem niewłaściwego wykonania obowiązków przez podmioty, do których należało przeprowadzenie procesu nieodpłatnego zbywania akcji, jest odpowiedzialnością kontraktową, której podstawę prawną stanowi art. 471 k.c. w zw. z art. 300 k.p. (por. wyrok Sądu Najwyższegoz dnia 22 stycznia 2004 roku, I PK 291/03, OSNP 2004/23/397).

Za bezsporne uznał, że powód został naliczony do 7 grupy wyodrębnionej ze względu na łączny okres zatrudnienia w przedsiębiorstwie państwowym i Spółce. Na osobę uprawnioną zaliczoną do 7 grupy przypadają 1151 akcje Spółki. Przy uwzględnieniu przelicznika 1,5 do stażu pracy powód zostałby zaliczony do 10 grupy uprawnionych pracowników, w której przypadają 1903 akcje na pracownika, po konwersji akcji powodowi przysługiwałoby 1703 sztuki.

Z okoliczności sprawy wynika przy tym, że pozwana spółka dokonała wadliwego ustalenia okresu zatrudnienia powoda, uprawniającego go do nieodpłatnego nabycia akcji spółki, bowiem nieprawidłowo określiła charakter pracy górniczej wykonywanej przez powoda i nie zaliczyła w wymiarze półtora krotnym okresu pracy wykonywanej przez niego do okresu zatrudnienia uprawniającego do nieodpłatnego nabycia akcji mimo, iż zobowiązywały ją do tego obowiązujące wyżej cytowane przepisy. Zasady ustalania tego okresu wynikały z norm powszechnie obowiązujących, tj. rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych pracowników, zmienionego następnie rozporządzeniem Ministra Skarbu Państwa z dnia 29 stycznia 2003 roku oraz z art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Z powyższych norm jednoznacznie wynika, iż przy ustalaniu okresów zatrudnienia powoda należało przyjąć okres zatrudnienia w wymiarze półtorakrotnym. Prawidłowe ustalenie okresu zatrudniania skutkowałoby zatem przyznaniem powodowi 1903, a nie 1553 akcji.

Podpisane porozumienie w ocenie Sądu rejonowego było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i zostało uznane przez ten sąd za nieważne.

Sąd I instancji stwierdził, że zachowanie pozwanej spółki należało ocenić jako naruszenie obiektywnego obowiązku uczciwego postępowania, mającego znaczenie w stosunkach między pracownikiem a pracodawcą z uwagi na dysproporcje ich pozycji w stosunkach pracowniczych.

Dokonując oceny wartości należnego powodowi odszkodowania z tytułu zaniżonej ilości akcji Sąd Rejonowy uznał, że jego wysokość w obecnej sytuacji zmieniła się, co nie pozostaje bez wpływu na wartość odszkodowania za zaniżoną ilość akcji. Dokonana konsolidacja polegająca na połączeniu grupy kapitałowej spowodowała przeliczenie posiadanych przez pracowników akcji, której pełnomocnik pozwanego w sposób merytoryczny nie zakwestionował. Takie stanowisko profesjonalnego pełnomocnika pozwanego spowodowało, że wyliczenie współczynnika korygującego ilość akcji zostało oparte na wyliczeniu dokonanym przez pełnomocnika powoda, dając w ostatecznym rozrachunku 1703 sztuki akcji. Po odliczeniu należnej ilości akcji od ilości otrzymanej powodowi należało się 673 więcej sztuk akcji grupy kapitałowej. Powyższe akcje nie mają jednolitej wartości i są w ogólnym obiegu giełdowym. Ustalając wysokość należnego powodowi odszkodowania Sąd Rejonowy kierował się zasadą ogólną wyrażoną w art. 363 § 2 kc., zgodnie z którym jeżeli naprawienie szkody ma nastąpić w pieniądzu, wysokość odszkodowania powinna być ustalona według cen z daty ustalenia odszkodowania, chyba że szczególne okoliczności wymagają przyjęcia za podstawę cen istniejących w innej chwili. Ponieważ w dniu orzekania cena ta sięgała 22,82 złotych, należało zastosować tę wartości akcji pomnożoną przez 673 sztuki akcji utraconych co dało kwotę 15.221,43 złotych.

W dalszej części Sąd Rejonowy wskazał, że według art. 347 k.s.h. akcjonariusze mają prawo do udział w zysku wskazanym w sprawozdaniu finansowych wydanym przez biegłego rewidenta, który został przeznaczony przez walne zgromadzenie do wypłaty akcjonariuszom (§ 1). Wielkość kwoty przeznaczonej przez Walne Zgromadzenie spółki na wypłatę dywidendy została określona na kwotę 238.160.000 złotych, co przy wydaniu 114.500.000 sztuk akcji daje kwotę 2,08 złotych przypadającej na 1 sztukę akcji. Prawo do udziału w zysku jest bezwzględny prawem majątkowym akcjonariusza, którego nie można pozbawić ani statutem ani uchwałą walnego zgromadzenia. Warunkiem realizacji prawa do dywidendy jest, więc wskazanie zysku przez spółkę, która to okoliczność w przedmiotowej sprawie nie budzi wątpliwości. Udział akcjonariusza w zysku (dywidenda) jakiej akcja (prawo do akcji) przynosi zgodnie z jego swym społeczno-gospodarczym przeznaczeniem jest pożytkiem w rozumieniu art. 54 k.c., którego pozwany wobec nieprawidłowego wyliczenia stażu pracy pozbawił powoda.

Zdaniem Sądu Rejonowego w przedmiotowej sprawie istotne znaczenie miało ustalenie, w jakim zakresie pozwany ponosi odpowiedzialność za normalne następstwa działania względnie zaniechania. Według art. 361 k.c. zobowiązany ponosi odszkodowanie tylko za normalne działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła.

Normalnym następstwem braku prawidłowej kwalifikacji stanowiska pracy powoda było przyznanie o 752 sztuki akcji mniej. Normalnym, więc następstwem tego działania jest pozbawienie powoda zysku – dywidendy za 2008 roku od utraconej ilości akcji, tym bardziej, że do chwili obecnej posiadał wcześniej przyznane akcje i ich nie pozbył się. Powód mógł, więc oczekiwać uzyskania dywidendy za utracone akcje. Nabycie akcji powoduje po stronie nabywcy nabycie praw i obowiązków względem spółki akcyjnej. Obok praw i obowiązków typu korporacyjnego powstają także prawa o charakterze czysto majątkowym. Takim prawem jest prawo do dywidendy. Prawo to nie jest, więc uzależnione od możliwości udziału w walnym zgromadzeniu, a fakt, że nabywca nie złożył akcji w spółce na tydzień przed datą walnego zgromadzenia, na którym dokonano podziału zysku nie pozbawia go prawa do dywidendy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2005 roku, II CK 162/05). Oznacza to, więc możliwość dochodzenia odszkodowania wynikającego z utraty prawa do dywidendy. Między utratą przez prawa do akcji, a utratą dywidendy występuje tym samym normalny (adekwatny) związek przyczynowy.

Wobec podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia, Sąd Rejonowy stwierdził (po szerokiej analizie treści art. 291 kp oraz art. 118 kc), że do roszczenia powoda ma zastosowanie 10-letni okres przedawnienia. Sąd pierwszej instancji przywołał w tym miejscu szereg orzeczeń Sądu Najwyższego potwierdzających słuszność stanowiska. Ponadto wskazał, że dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie mógł mieć znaczenie pogląd wyrażony w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2011 roku (I PZP 5/10, opubl. w nr 1 Biuletynu SN z

20111 poz. 21) dotyczący zastosowania terminu przedawnienia określonego w art. 291 § 1 kp. Jak wskazał bowiem Sąd Rejonowy, z treści tego judykatu, powołane przez stronę pozwaną rozstrzygnięcie zapadło w odniesieniu do zupełnie odmiennego roszczenia o odszkodowanie z tytułu otrzymywania niższej emerytury wskutek wydania przez pracodawcę niewłaściwego świadectwa pracy oraz niewydania zaświadczenia o pracy górniczej.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Rejonowy zasądził na rzecz powoda tytułem odszkodowania kwotę 16.488,40 złotych a w pozostałej części w przedziale od 16.488,40 złotych do 16.611,37 złotych oddalił jako niezajdujące uzasadnienia prawnego. Natomiast w zakresie przewyższającym tę kwotę postępowanie umorzył, wobec cofnięcia powództwa.

Sąd Rejonowy uznał, że żądanie powoda dotyczące utraconych korzyści w postaci niewypłaconej dywidendy należało uznać za zasadne co do kwoty 1266,97 złotych odpowiadające wysokością dywidendzie za rok 2008 od utraconych akcji tj. po 2,08 złote. W ocenie Sądu Rejonowego, powód w sposób rozsądny oraz z odpowiednim prawdopodobieństwem wykazał, że zarówno w dacie wypłaty dywidendy do chwili obecnej był i jest posiadaczem całego pakietu akcji przyznanych mu przez spółkę, a to ma znaczenie dla prawa do dywidendy. Szkoda w postaci utraconych korzyści ma zawsze charakter hipotetyczny i do końca nieweryfikalny i musi przez poszkodowanego być wykazana co najmniej z dużym prawdopodobieństwem (uch. SN z 10.10.2008 r., II PZP 10/08 OSNP 2009/9-10/112).

O odsetkach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. przyjmując za datę wymagalności roszczenia datę wniesienia pozwu. O kosztach procesu orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. i przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm).

O kosztach sądowych orzeczono na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 roku (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) zw. z art. 98 k.p.c. nakazując pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 821 złotych tytułem zwrotu nieuiszczonych kosztów sądowych, odpowiadającą opłacie od pozwu od uwzględnionej części powództwa, której powód nie miał obowiązku uiścić.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości apelacją pozwany, zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, to jest:

- § 7 ust. 4 rozp. Ministra Skarbu państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą grupę oraz trybu nabywania akcji prze uprawnionych pracowników , poprzez zaliczenie okresu pobierania zasiłku chorobowego do okresu pracy górniczej,
- art. 5 k.c. i art. 471 k.c. poprzez ich błędną wykładnię przez przyjęcie, że powód wykazał wysokość rzeczywiście poniesionej szkody oraz poprzez uznanie, że powód wykazał, iż wartość jednej akcji pozwanego jest wyższa od wartości nominalnej akcji,
- niewłaściwe zastosowanie art. 118 k.c. ,
- niezastosowanie art. 291 § 1 k.p. i przyjęcie, że 3-letni termin przedawnienia z tego przepisu nie odnosi się do roszczeń odszkodowawczych związanych z nieodpłatnym zbyciem akcji;
- błędną wykładnię art. 348 § 2 k.s.h. poprzez przyjęcie, że powód byłby na pewno uprawniony do dywidendy również od nieprzyznanej ilości akcji,
- błędna wykładnię art. 361 k.c. poprze przyjęcie, że istnieje normalny związek przyczynowy między brakiem prawidłowej kwalifikacji stanowiska pracy powoda i przyznaniem zaniżonej ilości akcji, a pozbawieniem go prawa do dywidendy za 2008 roku,
- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów.

Mając powyższe na uwadze, apelujący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie powództwa w całości, bądź ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, w obu wypadkach o zasądzenie od powoda kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik powoda wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na postanowienie zawarte w punkcie czwartym wyroku zażalenie wniósł pełnomocnik powoda, zarzucając mu naruszenie

- art. 98 kpc w zw. z § 6 pkt 5 w zw. z § 11 ust. 1 pkt. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1349 ze zm.) - poprzez nieprawidłowe zastosowanie zasady odpowiedzialności za wynik procesu w zakresie wyliczenia wkoty kosztów zastępstwa procesowego, co w kosekwencji doprowadziło do nieprawidłowego ustalenia wysokości przyznanych powodowi kosztów zastępstwa procesowego.

W związku z powyższym, skarżący wniósł o zmianę postanowienia zawartego w punkcie czwartym wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie IV Wydział Pracy poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty w wysokości 1800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania zażaleniowego z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego.

Wyrokiem z dnia 19 lipca 2011 roku Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Tryb. w sprawie V Pa 40/11 oddalił apelację pozwanego i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 900 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą oraz oddalił zażalenie powoda.

W pisemnych motywach powyższego rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy, podzielił w pełni zarówno przyjęte przez Sąd Rejonowy ustalenia jak i dokonaną na ich tle ocenę prawną, a wszystkie zarzuty apelacyjne uznał za nietrafne.

Przede wszystkim Sąd Okręgowy uznał, iż sąd pierwszej instancji prawidłowo uznał, że do roszczenia powoda ma zastosowanie 10 letni okres przedawnienia określony w art. 118 k.c. Na potwierdzenie tego stanowiska przywołał wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2009 roku w sprawie II PK 145/08 (OSNP 2010/15-16/187).

O kosztach procesu za instancję odwoławczą orzekł na podstawie art. 98 kpc obciążając nimi stronę pozwaną w całości.

Za bezzasadne uznał także zażalenie powoda w zakresie dotyczącym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Od powyższego wyroku Sądu Okręgowego **skargę kasacyjną wniósł pełnomocnik pozwanego**. Zaskarżając wyrok w całości, skargę oparł na przesłance wynikającej z art. 398³ § 1 pkt 1 kpc i 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. i zarzucił mu:

1. niewłaściwe zastosowanie art. 6 w zw. z art. 471 kc poprzez przyjęcie, że powód w sposób dostateczny wykazał w postępowaniu, iż spełniona została przesłanka odpowiedzialności w postaci nienależytego wykonania zobowiązania przez skarżącego, w szczególności wykazał wysokość szkody, za którą dochodzi odszkodowania w niniejszym postępowaniu,

2. niewłaściwe zastosowanie art. 361 § 1 i § 2 kc poprzez nieprawidłowe określenie wysokości poniesionej szkody przez przyjęcie, że należy uwzględnić wartość akcji po cenie jakiej zbył je powód a nie po cenie nominalnej,

3. niezastosowanie art. 291 § 1 kp poprzez przyjęcie, że roszczenie powoda nie ulega przedawnieniu zgodnie z tym przepisem ,

4. niewłaściwe zastosowanie art. 391 § 1 pkt w związku z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak wyjaśnienia w uzasadnieniu wyroku czemu Sąd Okręgowy uznał, że roszczenie Powoda ma charakter sprawy związanej ze stosunkiem pracy a nie sprawy ze stosunku pracy,
5. niewłaściwe zastosowanie art. 232 zd. 2 kpc w związku z art. 328 § 2 kpc poprzez brak powołania biegłego w celu ustalenia współczynnika korygującego ilość akcji, który powinien zostać zastosowany w stosunku do powoda,
6. art. 382 k.p.c. poprzez brak powołania biegłego celem ustalenia współczynnika korygującego ilość akcji, który powinien zostać zastosowany w stosunku do powoda.

Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Pełnomocnik powoda wnosił o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na brak przesłanek wskazanych w art. 398⁹ §1 k.p.c., a w razie jej przyjęcia, o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie od skarżącego na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy uwzględnił kasację i wyrokiem z dnia 8 maja 2012 roku w sprawie I PK 211/11 uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu – Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wskazał, że skarga kasacyjna jest uzasadniona co do zarzutu wadliwego przyjęcia 10-letniego okresu przedawnienia roszczenia odszkodowawczego powoda. Sąd Najwyższy powołał się na treść uchwały Sądu Najwyższego wyrażonej w składzie 7 sędziów z dnia 19 stycznia 2011 roku (sygn. I PZP 5/10, lex nr 685249), iż konstrukcje przedawnienia wynikającego z art. 291 § 1 k.p. należy zastosować również do roszczenia o odszkodowanie z tytułu utraconego prawa do akcji, licząc bieg przedawnienia od momentu zawarcia umowy nieodpłatnego nabycia akcji. Wskazał, konstrukcję przedawnienia z art. 291 § 1 kp należy zastosować do roszczenia o odszkodowanie z tytułu utraconego prawa do akcji, licząc bieg terminu przedawnienia od momentu zawarcia umowy nieodpłatnego nabycia akcji. Natomiast odnośnie roszczenia o odszkodowanie za utraconą dywidendę Sąd Najwyższy wskazał, że Sąd Okręgowy winien zweryfikować czy roszczenie to nie przysługiwało stronie powodowej czy uległo przedawnieniu.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po ponownym rozpoznaniu sprawy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego zasługuje na uwzględnienie, albowiem trafnym okazał się zawarty w apelacji zarzut naruszenia przepisu art. 291 § 1 k.p. poprzez przyjęcie, że 3-letni termin przedawnienia z tego przepisu nie odnosi się do roszczeń odszkodowawczych związanych z nieodpłatnym zbyciem akcji.

Na wstępie Sąd Okręgowy pragnie przypomnieć, iż wcześniej w tożsamyh sprawach przyjmował 10-letni termin przedawnienia uznając, iż żądanie odszkodowania z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji spółki skierowane przeciwko pracodawcy (byłemu pracodawcy) nie jest „roszczeniem ze stosunku pracy” w rozumieniu art. 291 § 1 k.p., i nie podlega przedawnieniu według tego przepisu.

W judykaturze do niedawna prezentowany był bowiem pogląd, że roszczenia odszkodowawcze pracowników przeciwko pracodawcy (byłemu pracodawcy) oparte na przepisach prawa cywilnego, a więc mających zastosowanie w sprawach z zakresu prawa pracy na mocy art. 300 k.p., przedawniają się według reguł określonych w przepisach Kodeksu cywilnego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z 5 maja 2009 r., I PK 13/09, OSNP 2011, nr 1-2, poz. 4; z 15 listopada 2007 r., II PK 62/07, OSNP 2009, nr 1-2,

W maju i czerwcu 2012 roku zapadły na tle tożsamyh stanów faktycznych odmienne wyroki Sądu Najwyższego, w których ten stanął na stanowisku, iż w zakresie przedawnienia do tego rodzaju roszczeń ma zastosowanie przepis art. 291 kp . (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 211/11, LEX nr 1214327; z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 213/11, LEX nr 1214328; z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 226/11, LEX nr 1214329; z dnia 14 czerwca 2012 roku, I PK 225/11, LEX nr 1219496).

Postanowieniem z dnia 3 sierpnia 2012 roku wydanym w analogicznej sprawie przeciwko temu samemu pracodawcy – sygn. akt I PK 71/12 Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁷ § 1 k.p.c. przekazał do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego następujące zagadnienie prawne: „czy roszczenie o odszkodowanie z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji ulega przedawnieniu na podstawie art. 291 § 1 k.p., czy na podstawie art. 118 k.c. w związku z art. 471 k.c.?”

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Najwyższy podniósł, iż zagadnienie to dotyczy stosowania odpowiednich przepisów o przedawnieniu w odniesieniu do roszczenia pracownika skierowanego przeciwko pracodawcy (obecnemu lub byłemu) o odszkodowanie z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji pracowniczych, która została spowodowana przez działania (zaniechania) pracodawcy.

W szczególności rozstrzygnięcia wymaga, czy roszczenie to, dla którego podstawę materialną stanowią niewątpliwie przepisy prawa cywilnego (przede wszystkim art. 471 k.c.), przedawnia się według przepisów Kodeksu pracy (w szczególności art. 291 § 1 k.p.), czy też Kodeksu cywilnego (art. 118 k.c.). Sąd Najwyższy podkreślił nadto w uzasadnieniu tegoż postanowienia, iż odpowiedź na to pytanie będzie miało zasadnicze znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w rozpoznawanej sprawie, ale także innych podobnych spraw, o analogicznych stanach faktycznych, w których uwzględnienie albo oddalenie powództwa o odszkodowanie zależy między innymi od przyjęcia trzyletniego (art. 291 § 1 k.p.) lub dziesięcioletniego (art. 118 k.c.) okresu przedawnienia. Będzie mieć także znaczenie dla rozwoju prawa, ponieważ uporządkuje kwestie związane z treścią pojęcia „roszczenia ze stosunku pracy” (w rozumieniu art. 291 § 1 k.p.).

Sąd Najwyższy podniósł, iż być może należałoby zrewidować dotychczasowe rozumienie pojęcia „roszczenie ze stosunku pracy”, poszerzyć jego treść normatywną i przyjąć, że kwestia przedawnienia roszczeń w stosunkach między pracodawcą i pracownikiem (także tych tylko „związanych ze stosunkiem pracy”) jest kompleksowo uregulowana w Kodeksie pracy, a w związku z tym w stosunkach tych w ogóle nie jest potrzebne odwoływanie się do regulacji Kodeksu cywilnego (np. art. 118 k.c.).

Udzielając odpowiedzi na przedstawione powyżej zagadnienie prawne Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 21 listopada 2012 roku w sprawie I PZP 1/12 (niepubl.) ostatecznie stanął na stanowisku, że roszczenie o odszkodowanie od pracodawcy z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji ulega przedawnieniu na podstawie art. 291 § 1 k.p.

W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy podniósł m.in. że obowiązki pracodawcy w zakresie procedury nieodpłatnego udostępniania akcji wynikają ze stosunku pracy, bowiem mają samodzielną podstawę w ustawie i w tym znaczeniu są niezależnie od umowy zawieranej przez Skarb Państwa z pracodawcą dla realizacji prawa pracowników do akcji. Uzasadnione jest zatem w ocenie Sądu Najwyższego ostateczne orzecznictwo przyjmujące, że roszczenie o odszkodowanie od pracodawcy z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji ulega przedawnieniu na zasadach określonych w art. 291 § 1 k.p. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 211/11, LEX nr 1214327; z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 213/11, LEX nr 1214328; z dnia 8 maja 2012 roku, I PK 226/11, LEX nr 1214329; z dnia 14 czerwca 2012 roku, I PK 225/11, LEX nr 1219496). Ogólna zasada, że to podstawa prawna roszczenia określa termin przedawnienia sprawdza się więc dopiero po odpowiedzi na pytanie, z jakiego stosunku prawnego roszczenie wynika, a zatem jaka podstawa prawna stanowi podstawę odpowiedzialności odszkodowawczej.

Dalej Sąd Najwyższy wskazał, że obowiązki pracodawcy wobec pracownika (byłego pracownika) mają swoją podstawę w art. 36 i 38 ustawy

z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (tekst jedn. Dz. U. z 2002r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.)

i rozporządzeniu Ministra Skarbu Państwa z dnia 3 kwietnia 1997 roku

w sprawie szczegółowych zasad podziału uprawnionych pracowników na grupy, ustalania liczby akcji przypadających na każdą z tych grup oraz trybu nabywania akcji przez uprawnionych (Dz. U. Nr 33, poz. 200). Obowiązek pracodawcy nie jest tu przypadkowy, stąd nieuzasadnione jest twierdzenie, że występuje tylko „przy okazji istnienia stosunku pracy”. To, że z mocy przepisów dotyczących nieodpłatnego nabycia akcji powstaje między uprawnionym a Skarbem Państwa oraz prywatyzowaną spółką stosunek prawny o charakterze cywilnym nie oznacza, że niweluje on zwykłe obowiązki pracodawcy wobec pracownika, przewidziane z mocy ustawy i rozporządzenia. Składają się one na treść stosunku pracy i wynikają z uprzedniego zatrudnienia. Ich legitymacji nie stanowi zlecenie jakie pracodawca zawiera ze Skarbem Państwa.

Sąd Okręgowy rozpoznając przedmiotową sprawę podzielił ostatecznie pogląd prawny wyrażony w opisanej wyżej uchwale i uznał, że Sąd Rejonowy błędnie przyjął, iż do roszczenia powoda ma zastosowanie 10-letni okres przedawnienia wynikający z art. 118 k.c. Aprobując stanowisko Sądu Najwyższego należało zatem do sytuacji prawnej powoda w aspekcie zgłoszonego przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia zastosować przepis art. 291 k.p., który przewiduje 3-letni okres przedawnienia. Przepis ten stanowi, iż roszczenia ze stosunku pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne.

Jeśli chodzi o kwestię daty wymagalności, o której mowa w cytowanym przepisie Sąd Okręgowy podzielił w tym zakresie poglądy wyrażone przez Sąd Najwyższy w tożsamyh sprawach (I PK 211/11 oraz I PK 213/11), w których ten uznał, iż bieg terminu przedawnienia należy liczyć od chwili zawarcia przez powoda umowy nieodpłatnego nabycia akcji ze Skarbem Państwa,

co w przedmiotowej sprawie miało miejsce w dniu 11 marca 2005 roku. Oznacza to, iż roszczenie powoda o odszkodowanie z tytułu utraconego prawa do akcji, zgodnie z art. 291 § 1 k.p., uległo przedawnieniu z upływem trzech lat, tj. z dniem 11 marca 2008 roku. Dlatego też powództwo podlegało oddaleniu.

Skoro zaś przedawnieniu uległo roszczenie o odszkodowanie z tytułu utraconego prawa do akcji, to uznać należało, iż przedawnieniu podlegało także żądanie wypłaty odszkodowania za utracone dywidendy. Dywidenda stanowi bowiem pożytek prawa do akcji. Korzyść w postaci pożytku z prawa może wejść do majątku strony zatem tylko w przypadku, gdy dysponuje ona takim prawem. W przypadku niemożności uzyskania z uwagi na przedawnienie niemożliwe jest także uzyskanie korzyści wynikającej z tego prawa. Podobnie roszczenie o odsetki jako pożytki wierzytelności przedawnia się najpóźniej z przedawnieniem roszczenia głównego (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2005 roku, III CZP 42/04, OSNC 2005/9/149).

Podzielenie przez Sąd Okręgowy zawartego w apelacji zarzutu naruszenia przepisu art. 291 § 1 k.p. poprzez jego niezastosowanie do oceny kwestii przedawnienia roszczenia powoda czyni apelację pozwanego w pełni zasadną i skutkującą zmianą zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa. Ustosunkowywanie się do pozostałych zarzutów apelacyjnych wydaje się być w tej sytuacji bezprzedmiotowe.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w punktach „1”, „2”, „4”, „5” w ten sposób, że oddalił powództwo.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie nieobciążania powoda kosztami zastępstwa procesowego za obie instancje oraz za postępowanie kasacyjne znajduje natomiast uzasadnienie w treści art. 102 k.p.c. Wydając to rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy uznał, że za szczególne okoliczności, o których mowa w powołanym przepisie można uznać w przedmiotowej sprawie zmianę linii orzeczniczej Sądu Najwyższego w zakresie stosowania okresu przedawnienia roszczeń z tytułu utraty prawa do nieodpłatnego nabycia akcji, która została omawiana na wstępie rozważań. Podkreślić należy, iż wszystkie orzeczenia zmieniające dotychczasową linię orzeczniczą zapadły po wytoczeniu powództwa przez powoda.

W tej sytuacji należy stwierdzić, iż powód mógł być w dacie wnoszenia pozwu subiektywnie przekonany o zasadności swego roszczenia, co uzasadnia zastosowanie art. 102 k.p.c. (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1979 roku, III PR 78/79, OSP 1980/11/196).

Zażalenie powoda na postanowienie Sądu Rejonowego w Bełchatowie w zakresie dotyczącym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, wobec oddalenia powództwa, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. oddalił.